

NARODNA STRAŽA

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
SIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEGOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE
POJEDINI BROJ Din. 1-50

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI GO
DIŠNJE Din. 60. — ZA INOZEMSTVO Din. 120.
OGLASI PO CIJENIKU.

Br. 34.

Sibenik, 30. rujna 1924.

God. IV.

Novi zakon o stanovima.

U ministarstvu socijalne politike priprema se novi zakon o stanovima, koji bi imao da stupi na snagu 1. siječnja 1925. Taj novi zakon ne će se odnositi na sela, niti će poslovne prostorije uživati njegovu zaštitu. Ministar socijalne politike dr. Behmen izjavio je, da će novi zakon nastojati da uvaži interese i stanara i kućevlasnika. Zakon će štitiiti činovnike i neimućne slojeve od prevelike stanarine, koju će inače kućevlasnici moći da povisuju i dižu do predratne vrijednosti. Ministar je izjavio, da radi dosadanjeg stambenog zakona nijesu kućevlasnici bili u stanju da popravljuju i obnavljaju svoje kuće, te će im stoga biti dopušteno, da povisuju stanarinu.

Potankosti nacrtu novog stambenog zakona nijesu poznate. Ipak iz dosadanih izvjava ministra socijalne politike možemo razabrati njegove težnje. Držimo, da je ipak potrebno naglasiti ovo: Sama stambena kriza ne može se riješiti na potpuno zadovoljstvo svih interesiranih stranaka, ako se ne uredi pitanje besposlenosti, rada, valute i plaća, koje tište veliku većinu stanara. Držimo, da je iluzorno govoriti o povišavanju stanarine, dok nije riješeno pitanje mogućnosti plaćanja stanara. Državni činovnik i ostali siromašni staleži, koji sačinja-

vaju veliku većinu naroda, ne će moći da plaćaju veliku stanarinu. S druge strane opet kućevlasnici ne mogu da uz današnju stanarinu popravljuju svoje zgrade. Treba je dakle naći načina, da ne budu povrijeđeni ničiji interesi. Smatramo potpuno apsurdnim dopuštati naprosito vlasticima, da povisuju stanarinu, dok velika većina stanara jedva živi.

Glede nestašice stanova, koja se osobito osjeća po gradovima, država je prva pozvana, da se stara. Država mora da uredi činovničke i željezničarske stanove u svojoj režiji te da za svoje urede, koji se danas nalaze po privatnim kućama, podigne potrebite zgrade. Nestašici stanova su uzrokom velike poteškoće i troškovi za gradnju novih kuća. U tom pogledu morale bi se naše općine ugledati u novosadsku općinu, koja je dala besplatna zemljišta svim onima, koji žele da grade. Država i općina moraju da nastoje, da što više idu na ruku onima, koji žele da podignu nove zgrade, te da odtarečuju vlasnike novogradnja od teških poreskih tereta.

Država će najbolje izvršiti svoju ulogu, ako pregleda sva pitanja, koja su u uskoj vezi sa stambenim pitanjem te da se onda odluči za novi zakon, koji ne smije da udara ni siromašnog stanara a niti kućevlasnika.

Položaj zadarskih Hrvata.

U području Zadra, koje je pripalo Italiji, živi još uvijek nekoliko hiljada Hrvata. Razumljivo je, da i Hrvati Zadra žive u dosta lošim prilikama, jer se kao ni Hrvati Istre i Rijeke ne smiju ni maknuti i iskazati svoj hrvatski značaj. Stvar, koja ipak nije razumljiva, a ni najmanje opravdana jest, da zadarski Hrvati ne nalaze nikakve pomoći ni olakšanja sa strane naših državnih faktora.

U Zadru je sjelo jugoslavenskog konzula. Važnost toga konzulata je vrlo velika, osobito za jugoslavenske pripadnike iz okolice Zadra. No od toga konzulata nema koristi! Sretni su oni, koji mogu da vide g. jugoslavenskog konzula u nediplomatskoj košulji, gdje sjedi u uredu. G. konzul, inače Srbin, i to, kako nas uvjeravaju, Velikosrb, ili ne zna ili ne će ili nema vremena da se zauzme za hrvatske stanovnike Zadra. Tu skoro se u Zadru otvorila Srpska Čitaonica, koju je talijanska vlast dozvolila. Za Hrvatsku Čitaonicu g. konzul očevidno nije imao vremena ni volje. Imao je naprotiv vremena voditi Talijane u lov na naš teritorij bez dozvole, tako da ih je žandarmerija u Zemunik morala tužiti. Ima se vre-

mena za sto drugih stvari, ali, kad se radi o zadarskim Hrvatima, onda ga nema.

Prigodom opcije zadarskog stanovništva Srbi su bili primljeni za talijanske državljane, a Hrvati ne. Ali zato naši podanici Hrvati iz Zadra nemaju prava na potpore za slučajevne bolesti i nevolje. Pravoslavni Srbi, talijanski podanici, ih naprotiv imaju! Prije rata imala je Italija u Zadru svoga konzula, koji je svim svojim silama svojim uplivom na ljude oko austrijskog namjesništva i vlade nastojao da štiti Talijane Zadra te je pomno pratio svaki korak vlade. Jugoslavenski konzul u Zadru naprotiv ne zna, da poradi za potrebe našeg pučanstva u trećoj zoni, koje ima veza sa Zadrom, bilo trgovačke, bilo kakve druge prirode, i ide na ruku hrvatskom pučanstvu. Tu je još razmjena novca naših državljanu u Zadru i t. d.

Toliko za danas. Ne ćemo da duljimo, ali čutimo potrebu, da prosvjedujemo protiv slabog rada našeg konzulata u Zadru. Hiljade Hrvata iz Zadra i zadarske okolice traže, da jugoslavenski konzulat bude vođen na korist naroda, koji se nalazi u teškim nevoljama.

Iz domaće i vanjske politike.

Pregovori vlade sa HRSS. U utorak dne 23. o. mj. došao je u Zagreb ministar unutrašnjih poslova *Nastas Petrović* da razgovara sa predstavnicima Radićeve stranke upogled ulaska HRSS u vladu. Ministar Petrović je nakon razgovora izjavio da su nestale sve zapreke za ulaz HRSS u vladu, te da će radićevci preuzeti u Davidovićevoj vladi četiri ministarska mjesta. Vodstvo HRSS izdalo je o razgovoru saopćenje, u kojemu se ne spominje republika, ali se govori o parlamentarnoj monarhiji, u kojoj se „potpuno izražava i nepovredivo čuva suverenitet naroda“. Povodom tog saopćenja proširena je u javnost vijest da će predsjednik HRSS Radić otići kralju Aleksandru u audijenciju.

Konferencija nezavisnih radikala. 28. o. mj. održana je u Beogradu pod predsjedanjem sveučilišnog profesora *Arandelovića* zemaljska konferencija nezavisnih radikala, pristaša pok. Protića. Nakon što se je predsjednik spomenuo pok. Protića, uzeo je riječ ministar unutrašnjih poslova *Petrović*, koji je u svom dugom govoru naglasio, da nezavisni radikali ne će razbiti radikalnu stranku, ali da je hoće vratiti na stari put tradicijā. Konferenciji je prisustvovao velik broj delegata iz cijele kraljevine.

Pitanje izbora i revizije ustava za sada odgođeno. *Obzor* od 26. o. mj. donasa da je između vlade i radićevaca došlo do sporazuma, da se

za sada pitanje izbora i revizije uvodovanskog ustava odgodi.

Propadanje opozicionalne štampe. U Subotici je prestala izlaziti *Nova pošta*, list, koji se je uvijek zauzimao za politiku Pašića. Ista sudbina je zadesila i novosadsko *Jedinstvo*. Zagrebačka *Pribičevićeva Riječ* živi od dana na dan te se očekuje njezina skoro smrt, jer joj je Slavska banka uskratila daljnju pomoć. Dispozicionih fondova, kako se vidi, nema više.

Općinski izbori u Mariboru. Na općinskim izborima u Mariboru pobijedili su ujedinjeni Slovenci i odnijeli 32 mandata, koji su podijeljeni ovako: *Slovenska Pučka Stranka* 15, demokratski 8, narodni socijalisti 6, radikali 3, SLS, pošto je najjača, dobit će gradonačelnika. Nijemci su pak dobili samo 4 mandata, socijalisti 4, a komunisti 1. Ujedinjeni slovenski izbornici ovim izborima su najočevidnije pokazali, da je Maribor slovenski. Tako je legenda o „njemačkom“. Mariboru izručena zaboravi! Razumljivo je stoga s jedne strane veliko razočaranje Nijemaca, a s druge neopisivo oduševljenje Slovenaca. Čim se saznalo za rezultat izbora slovenske kuće izvjesile su narodne zastave, a po gradu je mnoštvo građanstva priredilo veliku i oduševljenu manifestaciju.

Kako se stvaraju „veličanstvene“ skupštine. U mostarskoj *Narod-*

Vinska kriza.

Već je po našim vinogradima započelo irganje, a odasvud dolaze glasovi o teškoćama, koje će ove godine imati naša vinska trgovina. I ako smo tek u početku berbe, ne javljaju se trgovci, koji bi kupovali mast. Dolaze tek pojedinci, te plaćaju mast po 125 do 150 dinarara po hektolitr. Većih kupaca nema.

Vinska je kriza danas na vrhuncu. Većega izvoza nema. Prošla vlada nije učinila za vinski izvoz ama baš ništa. U današnjoj vladi su ljudi, koji ne poznaju dobro naše dalmatinske nevolje. Politika veže te ljude uz njihove krajeve, te ljudi u Davidovićevoj vladi još nijesu pokazali dovoljno pažnje za dalmatinske vinarske trgovačke prilike.

Kakav će ove godine biti izvoz, ne možemo odrediti. Čehoslovačka republika ne daje nikakvih pogodnosti našem vinskom izvozu. Mi smo prošlog mjeseca iznijeli uvjete za uvoz vina iz naše države u Čehoslovačku. Uvoznu dozvolu čehoslovačka vlada izdaje samo legitimnim vinskim trgovcima. Dakle vino ima da prođe preko posrednika, kakvih ima dosta malo kod nas. Takse na vinski uvoz za prosto vino u bačvama jesu razne, a iznašaju ukupno po hektolitr 400 Kč dakle naših 820 do 850 dinara! A gdje su istom prevoznim troškovi i t. d.!

U zadnje vrijeme pokazala se veća potražnja bijeloga dalmatinskoga vina. Nadati se, da će barem bijelo vino naći dobru prodaju. Jasno je svakako da će velike količine vina ostati neraspodane, ako oni, koji su dužni da se staraju za život svojih članova, a to su općina i država, ne porade, da se velika materijalna bijeda, koja će povećati žalosno stanje našega naroda, barem nekako parira.

Za riješenje vinske krize nadamo se, da će poraditi složno svi faktori. I opet upozoravamo na pitanje prevoza, koje silno zapinje radi nedogradnje ličke željeznice, preko koje bi se moglo državnim željeznicama prevažati naše vino mnogo jeftinije. Željeznička tarifa neka bude reducirana na minimum. I naši težački gospodari neka budu na mjestu. Dobra kvaliteta vina će pospješiti prodaju.

Kritične godine, u kojima se sada nalazi vinska proizvodnja u Dalmaciji, se nastavlja. Ozbiljno se boji, da će skoro u Dalmaciji zakucati na vrata velika nevolja. Dok je vremena, neka se državna vlast makne, jer je velika sramota, što u Beogradu nema za to zanimanja. Država ima velike zadatke, a od tih su između najvećih one gospedarskog značaja. Jedna prava gospedarska politika bi mogla mnogo toga ozdraviti i popraviti.

noj Slobodi osvrće se fra U. Barišić, ujak u Medugorju u Hercegovini, na izvještaj radićevskog zastupnika Precca o skupštini HRSS u Medugorju, koji je bio poslan Slobodnom Domu. Precca u izvještaju kaže, da je na skupštini bilo „5000 skupština“, dok ujak Barišić izjavljuje, da nije bilo ni 200 osoba! Dakle Precca je ništa manje nego podvadesetipeterostručio broj skupština!

Promjene u diplomaciji. Osim Tresića, Spaljokovića i drugih, koji imaju da budu smijenjeni sa mjesta poslanika na strani, bit će još smijenjeni i Antonijević, poslanik u Rimu M. Jovanović i Jovan Marković. Za stalnog predstavnika kod Saveza Naroda kandidiraju dra Trumbića.

Kritični položaj u Bugarskoj. U Bugarskoj su započele čete ustaša da napadaju na vojarne. Četnicima-ustašama se pridružuju velike mase novih četnika i seljaka. Te nove čete su rekrutirane uglavnom iz redova Stambulijškije zemljoradničke stranke. Ne miruju ni makedonski revolucionarci. Njihovi vođe Protogerov i Čauljev izjavili su, da je Todor Aleksandrov bio ubijen od Srba te da će Makedonci osvetiti njegovu smrt, kad padnu glave najistaknutijih beogradskih državnika. Čini se, da će akcija makedonstvujućih u Južnoj Srbiji sada ponova započeti.

Pristup Njemačke u Savez Naroda. Njemačka vlada je konačno izradila tekst spomenice, koja će biti poslana belgijskim vlastima, a u kojoj je govora o pristupu Njemačke u Savez Naroda. Francuski ministar predsjednik Herriot izjavio je jednom njemačkom novinaru, da Njemačka mora da prekine sa ljudima iz 1914. god. te je naglasio, da će čovječanstvo tek onda uznapredovati, kad bude surađivalo u Savezu Naroda. Iz izjava, koje su dane sa francuske strane, razabire se, da će Njemačka biti primljena u Savez Naroda na izvanrednom zasjedanju istoga u provincu ili siječnju. Na tom bi se za-

sjedanju raspravljalo i o ulazu Turške u Savez Naroda.

Gradanski rat u Kini nastavlja se. Činilo se, da će doći do sporazuma između zaraćenih generala, od kojih jedni stoje uz vladu, a drugi su protiv nje radi njezine sklonosti prema boljševističkoj Rusiji. Borbe za Šangaj se ogorčeno nastavljaju.

Fašistička Italija očekuje sastanak velikog vijeća fašističke narodne stranke, koje se sastaje u ponedjeljak 6. listopada u Rimu. Na ovoj sjednici fašističkih vođa bit će uzeto u pretres pitanje uređenja fašističkih organizacija te će biti uredni odnosi između fašističke stranke i udruženja ratnika-combatenta. Direktorij će donijeti važne odluke o postavljanju novih funkcionera u vladinu uredu za štampu. Pitanje ustavne reforme, koju sada pretresa odbor petnaestorice bit će također predmetom diskusije na sjednici direktorija.

Andrej Hlinka, vođa Slovačke Pučke Stranke, proslavio je 28. ov. mj. svoj 60-godišnji jubilej. Hlinka je za cijelog svog života još kao mladi kapelan pa sve do današnjih dana, neumorno radio za slovački narod, koji je trpio silna progonaštva sa strane Mađžara. Hlinka se i danas jednako ustrajno bori protiv čeških centralista, zahtijevajući za Slovačku autonomiju. U svečanostima, koje su Hlinki ovih dana priređene, učestvovao je sav slovački narod.

Memorandum Ukrajinaca Savezu Naroda. Predsjedništvo Ukrajinskog Narodnog Vijeća predalo je Savezu Naroda memorandum radi pitanja ukrajinskih zemalja pod Poljskom. Kako je poznato, konferencija ambasadora predala je prošle godine ukrajinske zemlje pod suverenitet poljske republike. Ukrajinci pod Poljskom se nalaze u veoma teškom stanju, jer ih poljske vlasti nemaju progone. Stoga Narodno Vijeće moli Savez Naroda, da što prije revidira riješenje ambasadorske konferencije u duhu prava samoodređenja ukrajinskog naroda.

Čemu vanstranački katolički dnevnik?

U našoj katoličkoj javnosti mnogo se govori o pokretanju vanstranačkog katoličkog dnevnika. Kako smo narod romantičizma, naša fantazija zanosi se brzo nekim platonskim idejama. U svom idealizmu letimo visoko, visoko,

te govorimo i radimo o poduzećima, pri kojima bi trebalo više realnog produživanja.

12. augusta ov. g. održana je u Zagrebu skupština Saveza Uzajamnosti. Na toj skupštini stvorena je sli-

jedeća rezolucija: „Neka sveštenstvo raspravlja na dekanatskim sastancima kako će se namaci sredstva, da se ostvari katolički vanstranački (!) dnevnik“.

U prijateljskom krugu svećenika poveo se jednom razgovor o pomenutoj rezoluciji i svi prisutni bili su u načelu protivni osnivanju bilo kakvih vanstranačkih dnevnika. Svakako valja znati, da su ti svećenici aktivni radnici u katoličkom pokretu. Pa čemu nama katolički vanstranački dnevnik? Zar valjda katolički radikalizam dozvoljava vanstranačstvo u politici. Ili idemo za tim, da izlijčimo histeričnost onih vodenih katolika, za koje je „Narodna Politika“ i ostalo dosadašnje katoličko novinstvo bilo signum, cui semper contradicatur? Mislimo osnivati vanstranačke dnevnike, da potpuno pokopamo „Narodnu Politiku“, ostalo naše pokrajinsko novinstvo, aše kat. revije, časopise i glasnike, koji jedva mogu izdržati goleme troškove, a da o slabom odzivu u suradivanju i ne govorimo. Moramo ići za tim, da što više podignemo i kulturno i materijalno našu dosadašnju katoličku štampu.

Kako možemo pojmiti, da u ovim prilikama, kad imamo Hrvatsku Pučku Stranku, koja u vjersko-kulturnim pitanjima ima svoj izrađen program, osnivamo jedan katolički dnevnik, koji će biti vanstranački? Ili se valjda ne će smjeti baviti političkim pitanjima? To bi bio apsurd. A ako hoće, kakvo će stanovište zauzimati prema tim pitanjima? Možda će u politici, koja je često usko spojena s vjerskim pitanjima, zastupati mišljenje „srednje linije“ t. j. onu „de sette bandiere!“ No tada bi postigao onaj uspjeh, koji postizava vanstranačstvo splitskog liberalnog dnevnika „Novo Doba“, koje sada piše za zemljoradnike, sada za Davidovićeve demokrate, sada za Trumbićeve Hrvate, sada za Pribičevićeve orjunaše.

Mali narodi idu za tim, da slijede primjere velikih naroda, iz čijih prilika vade najljepše pouke. Tako radimo i mi! U Francuskoj je vrlo jako katoličko novinstvo. Da li je ono postiglo doličan uspjeh u katoličkoj javnosti? Zaista ne, jer danas francuski katolici nemaju političke organizacije, koja bi u parlamentu kao stranka zastupala njihove kulturno-vjerske interese. To je jedan veliki minus katoličke akcije u Francuskoj. Da ne leži uzrok toga u dizorijentaciji francuskog katoličkog novinstva?

un raro corraggio iskapila na dušak čau tog nemilog policijskog sredstva.

Medutim, žive se. Po ulicama prolaze brojni primorci i zagorci te kupuju i prodaju. Po ulicama se čuje hrvatski govor; na trgu zeleni čuje se hrvatski govor, kao da je Zadar „vlaški“ grad, a ne *Zara la Santa*. I da nije okolice, koja hrani, pere, oblači taj sveti grad, slabo bi bilo. Uzalud bi zatarski sin pokazivajući na kri-latu zvijer sv. Marka povrh gradskih vratiju molio pomoć kod prekomorske braće; uzalud bi i *Littorio Dalmatico* vadio velike dokumente o talijanstvu Zadra. Jer istina je tu: *Sbrigatela voi soli!* — Pomozite se sami. A medutim sinovi *di Zara italiana* neka marljivo uče talijanski, da se ne bi i opet dogodilo, kao nekidan, da se javno piše, da zar ni za šest godina talijanske vlade nije učiteljica X. Y. naučila pisati talijanski.

Zara la Santa! Preveć briga, preveć krupnih sitnica i smrtno dosade!

Božo Dulibić.

ZARA LA SANTA.

Čudan je danas ovaj grad, kojemu šovenska poezija Gabriela d'Annunzija dade ime *Zara la Santa* — *Sveti Zadar*. Grad šverca, grad albanskog i grčkog i hercegovačkog duhana, Grad — trgovine! Jer Zadar je danas *punto franco*, ali prije svega — *Sveti Zadar*.

Da, Sveti Zadar! kad samo ne bi proplakale stare crkve hrvatske Jadere. *Sv. Krševan!* U svoje vrijeme, u petom vijeku, u toj su crkvi služili egipatski monasi. Kasnije su došli Hrvati. Deset hrvatskih banova našega primorja je tu pokopano. Ta crkva je slušala svečano opojanje trinaestorice biskupa i svečanu krunitbu Ladislava kralja. Pa dalje! *Sv. Marija!* Počivaj u miru, dušo Krešimira! Seestre i kćeri dobroga kralja našle su u tom samostanu sestara sv. Benedikta svoj mir. Mlade kraljevine Čika i Vekenega prolazile su po hodnicima toga samostana, koji je sijao dobro sjeme prosvjete u naš narod. Pa dalje! Obidite sve i dodite u nedjelju s jutra

u crkvu sv. Mihajla i molite sa masom, koja tu dolazi sa naših otoka! *Spasenije tvoje, Gospodi. da pridet.* Sa žrtvenika sv. Mihajla čuje se još uvijek posvećeno Ćirilovo slovo.

Inače je Zara la Santa živa. Očekuje se *cambio*. Taj nesretni *cambio*, tako dugo čekani i skoro oplakani našao je odjeka u brojnim vicevima i pjesmama. „Karneval je. Jedna maska nosi putnu torbu. — Što imate unutra? pitaju. — Krune od razmjene!“ Ili pak

*Zara la Santa
Vuol il cambio a sessanta.
Zara fascista
Iesterà — čista.*

Zara fascista nije zadovoljna. Ne smije se pisnuti, jer je za vama deset špijona, kakve je ovjekovječio Zmaj-Jovanović u jednoj svojoj pjesmi. Pisnete li što sumnjiva, *manganello* je spreman. Ta augačka debela batina objavljena kod talijanskih fašista. U svoje vrijeme slavno je bilo ričinsovo ulje. U Svetome Zadru se još priča o jednoj Slovenki, koja je con

Katolički „La Croix“ u formi ironičnih upita pletira za osnutak jedne političke kulturno-vjerske stranke. On piše: „Zašto da razvijamo političku akciju? Čuvajmo svoju energiju za socijalni rad, koji će nam u budućnosti donijeti uspjeha. Time ćemo se ukloniti pitanjima, koja nas cijepaju, a opet sami ne ćemo izazivati protivnika. Manimo se politike! Politika unosi razdor u naše redove. Zadovoljimo se samo s molitvama i utječimo se molitvama Bogu, da bi nas očuvao od pogibelji, koje nam prijete..... Čuvajmo se, da ne stupimo u političku organizaciju, kao što je Pučka Stranka; to je politička organizacija, a katolici se ne smiju baviti politikom.“ Tako francuski katolici. Iz ovoga povucimo i mi Hrvati katolici logične konsekvence.

Dn V. St.

Opaska Uredništva. Ovaj smo članak dobili od osobe izvan uredništva. Donosimo ga željom, da se ovo pitanje dobro raspravi, prije negoli pane konačna odluka.

Domaće vijesti.

Jugo-Sokol nema više monopola nad školom! Ministar prosvjete dr. Anton Korošec *ukinuo* je Pribičevićevu naredbu od 25. srpnja t. g., kojom je nastavnicima i školskoj mladeži bilo zabranjeno zaclanjenje u kakvu drugu tjelovježbenu organizaciju osim samo u Jugoslavenski Sokol. Istodobno je upozorio sve podređene, da nije dopušteno bilo koga siliti da stupi u sokolska društva. To je stvar slobodne volje. Ovakva naredba je zaista demokratska naredba, s kojom se brani sloboda, a isključuje svako nasilje!

Općinski izbori kroz najkraće vrijeme. Doznajemo, da su sa raznih strana ponovno poduzeti koraci kod vlade u Beogradu, da se što prije raspišu izbori za dalmatinske općine. Tim bi napokon završili komesarijati, koji su i previše dugo trajali, općinama mnogo kvara nanijeli, a narodu dozlogrdili.

Nastavni program po učiteljskim školama. U ministarstvu prosvjete obrazovana je naročita komisija, koja će imati da izradi projekt za izjednačenje nastavnog programa po učiteljskim školama u čitavoj državi. Ovim novim programom učiteljske škole će se približiti višim gimnazijama.

Nova gimnazija u Sarajevu. Ministarstvo prosvjete je odredilo, da se još ove školske godine radi prevelikog broja daka otvori još jedna nova viša gimnazija u Sarajevu.

Dodaci na skupoću umirovljenicima. U utorak 23. o. mj. predložio je ministar financija dr. Spaho finansijskom odboru uredbu o dodacima na skupoću umirovljenicima. Po toj uredbi će umirovljenici dobivati, dok ne stupi na snagu novi činovnički zakon, skupaanske dodatke prema visini penzije. Uredba je prihvaćena.

Saoobraćaj automobila. Povjerenstvo za pregledbu automobila kod Građevinske direkcije u Dubrovniku opazilo je, da se šoferi automobila ne drže postojećih propisa o saoobraćaju automobila, naime da vozila ne nose oznake redarstvene očevidnosti sprijeda i otraga, da šoferi ukavaju u vozila više osoba negoli vozilo ima stalnih sjedala (što je izričito navedeno u odnosnim svjedodžbama odobrenja) te time ugrožavaju sigurnost putnika. Nadajše šoferi gone kola malne vazda mnogo većom brzinom od dozvoljene, te puštaju motore raditi sa otvorenim oduškom i

po gradovima, što se kosi sa propisima Min. Naredbe i Naredbe Pokrajinske Vlade za Dalmaciju. E da se saobraćaj automobila upriliči gorepomenutim naredbama, splitski župan izdao je nalog, da se: a) automobili ne smiju u zatvorenim gradovima i naseobinama voziti sa većom brzinom od 15 km. na sat ni sa otvorenim oduškom (Auspuff) plinova; b) u vozila se ne smije ukrati više osoba negoli imaju stalnih sjedala, označenih u svjedodžbi odobrenja vozila; c) automobili moraju biti opskrbljeni dobro čitljivim brojevima očevidnosti te trubljama (Hupp), a ne samo sirenom; d) da noću budu ispravno osvijetljeni.

Nabavka benzina i autoulja. Direkcija pošta i telegrafa u Splitu raspisuje ofertalnu licitaciju za nabavku 20.000 kg. benzina i po 1000 kg. zimskog i ljetnog autoulja za dan 15. oktobra o. g. u 11. sati. — Uslovi i bliža obavještenja mogu se dobiti kod šefa ekonomnog odsjeka iste direkcije.

Kredit za popravak luka. U srijedu na sjednici finacijsalnog odbora primljen je prijedlog ministra saobraćaja Sušnika, da se za popravak luke u Šibeniku, Splitu, Sušaku, Bakru i drugdje odobri kredit od 21 milijun dinara. Time je donekle ispravljena nepravda, koju je Dalmaciji učinio bivši P. P. režim, kad je dalmatinske luke bio prepustio propadanju.

Odgoden otvor škola u Splitu. Radi epidemije škrteta, koja još uvijek hara u Splitu i okolici, otvor osnovnih i srednjih škola ponovno je odgođen za 15. oktobra.

Krediti ministra građevina za Dalmaciju. Ministar građevina odobrio je prošlih dana kredit od 150.000 dinara za popravak i osiguranje drvenog mosta preko Zrmanje kod Obrovca, a 213.000 dinara za popravak sudske zgrade u Šibeniku.

Imenovanje. Gosp. dr Ivo Rubić, dosadašnji asistent na Jlbjanskoj univerzi, imenovan je profesorom kod ženske realne gimnazije u Splitu.

Zagrebačka izložba automobila. Pripremni radovi za ovu izložbu, koja se drži od 11.—15. X., nalaze se u punom toku. Sve prvorazredne svjetske tvornice izložit će svoje proizvode, tako isto tvornice raznih autoprepština. Mnogi su dali napraviti posebne vrste vozila za ovu izložbu, pa će se vidjeti novih tipova automobila. Izložba će biti smještena u tri velika paviljona, lijevo od ulaza u Zbor, a izložci će biti lijepo i ukusno raspoređeni. Interes publike za ovu izložbu velik je ne samo radi toga, što je ona prva svoje vrste u državi, već i radi toga, što mnogi namjeravaju da nabave ovo ili ono vozilo. Ministarstvo saobraćaja došlo je posjetiocima izložbe ususret na način, da za put u Zagreb i natrag plaćaju samo pola cijene. Legitimacije prodavac će se kod svih većih novčanih zavoda i ostalih zastupatelja Zagrebačkog Zbora.

Bezvjerci daju milijune za bezvjersku štampu, a zar je onaj pravi katolik, koji žali pomoći katoličku štampu makar s nekoliko dinara?

Orlovski vijesnik.

Orlovsko slavije u Velikoj. 7. ov. mj. održali su Orlovi selja Velike zajedno s ostalim orlovskim društvima požeške doline veliki orlovski zbor, spojen s orlovskim nastupom. Prisustvovala je i nova orlovska glazba iz Požege. U povorci je bilo 400 Orlova i Orlica pod mnogo barjaka i uz mnoštvo naroda. I zbor i javne vježbe svojim uspjehom prometnuli su se u velebno orlovsko slavije čitave požeške kotline.

Dozvoljena dačka orlovska i orlička organizacija. Na intervenciju Hrvatskog Orlovskog Saveza među srednjoškolskim daštvom i učenicama dozvoljena je dačka orlovska i orlička organizacija. Ovom prigodom Hrvatski Orlovski Savez (Zagreb, Kaptol 27) javlja svim našim organizacijama te našim prijateljima i roditeljima naše omladine, da mu posebice jave sve slučajeve zabranjivanja i proganjanja od strane školskih direkcija i pojedinih nastavnika, da ih može pravovremeno dostaviti na mjerodavno mjesto.

Upute za osnivanje orlovskih društava sa tiskanim pravilima za društva i molbom za potvrdu pravila mogu se dobiti kod Hrvatskoga Orlovskog Saveza uz oštetu od din. 5. Svaki prijatelj hrv. orlovske organizacije treba da si ovu upulu pribavi.

Orlovske razglednice u vrlo ukusnoj izradbi mogu se dobiti kod Hrv. Ori. Saveza uz cijenu od din. 1 po komadu. Kod veće narudžbe popust.

Potprepštine za odoru ima na skladištu gosp. odsjek Hrv. Orlovskog Saveza i to sukno po din. 190 metar, a znak za pojas din. 20.

Iz katoličkog svijeta.

Lenjin o katoličkoj Crkvi. U „Osservatore Romano“ od 23. kolovoza napisao je neki svećenik — u mladim godinama saradnik Lenjinov, a i do smrti mu prijatelj — članak, gdje iznosi mišljenje Lenjinovo o katoličkoj Crkvi. Taj svećenik posjetio je Lenjina u Moskvi, ne dugo pred njegovu smrt, i u razgovoru rekao mu je Lenjin: Vidiš čovječanstvo koraca prema sovjetizmu. To je već samo pitanje vremena. Za sto godina ne će biti drugog oblika vladavine među civiliziranim narodima. Ipak mislim, da će među razvalinama današnjih ustanova živjeti katolička hijerarhija, jer ona sistematski odgaja one, koji su izabrani da vode druge. Biskup i papa se ne rode, kao što se dosad radao knez, kralj i car. Tko će da u katoličkoj Crkvi postane vladav, vladalac, taj mora pokazati svoju sposobnost. I u toj mudroj ustanovi moralna je snaga katolicizma, koji već dvije hiljade godina odoljeva svim olujama i koji će nepobjediv ostati i u budućnosti. Moć tvoje Crkve — rekao je Lenjin svećeniku — je na skroz moralna i nenasilna. A čovječanstvo treba i jednu i drugu moć. Stoga vidim — zaključio je Lenjin odlučnim glasom — da će za sto godina biti samo jedan oblik vladavine — sovjetizam, i samo jedna vjera — katolička. Tvoj ideal ostvarit će se, kao i moj! Šteta samo, što nas više ne će biti.

Velika katolička prosvjedna skupština u Slunju. 8. ov. mj. održana je u Slunju veličanstvena katolička prosvjedna skupština, kojoj je prisustvovalo 10 hiljada svjetskih Hrvata katolika. Prisutni katolički narod jednodušno je sa potpisima ustao protiv

nepedagoških zaključaka jugoslavenskog učiteljstva, da se izbací vjeroučitelj iz škola, i zaključio, da se vjeronauk u školi ima predavati samo po svećenicima. Narod se jednodušno i odlučno izjavio za vjerski katolički odgoj, koji stvara čelik - značajev, a ne će bezvjerskog odgoja u školi, koji stvara Čaruge. Stvorene rezolucije poslane su vladi i biskupu, a svećenstvo se po čitavoj državi pozvalo, da održi slične skupštine sa svojim narodom i na njima prihvati iste rezolucije.

Novi trogirski opat. Za mitro-nosnog opata i župnika u Trogiru bio je imenovan vlč. don Kažimir Fulgosi, župnik Kaštel Lukšića. Na vijest o ovom imenovanju sav se Trogir, rodni grad novog opata, oki-tio zastavama, a zvana veselo zaslavila. Srdačno čestitamo!

Kanonici splitskog Stolnog Kaptola Sv. Stolica je imenovala vlč. don Ivana Lubina, župnika Kaštel Staroga, i dra Josipa Carevića, katehetu realke i duhovnika bisk. sjemeništa u Splitu. Tom prigodom novi kanonici neka prime i naše srdačne čestitke!

Mjesec molitve za katoličku štampu. Mjesec listopad je mjesec sv. Gospine krunice. Tog se mjeseca svaki dan obavlja tako zvana listopadska pobožnost: to jest moli se krunica, zatim litanije lauretanske i molitva sv. Josipu. To je jedna od najljepših pobožnosti Majci Božjoj. Pobožni kršćani svuda rado obavljaju tu lijepu pobožnost. Ove godine će se s tom pobožnošću zajedno obavljati i pobožnost za katoličku štampu, to jest iz one molitve sv. Josipu dodat će se svaki dan još i molitva za dobru štampu. Mi svi znamo, da je bezvjerska štampa danas najveći i najopasniji neprijatelj katoličke vjere i Crkve. Moramo se dakle od bezvjerske štampe braniti, a obranit ćemo se jedino tako, ako budemo imali jaku i svuda proširenu katoličku štampu, katoličke listove, novine i knjige. Svi dakle treba da širimo i pomažemo katoličku štampu, što god više možemo. Ali naš uspjeh ne će biti potpun, ako ne bude i pomoći i blagoslova od Boga, a uspjeh će katoličke štampe biti tim brži i veći, čim bude više blagoslova Božjega. Dakle ni u našem nastojanju za katoličku štampu nije dosta, da za nju samo radimo, nego treba da se za nju i molimo. Zato je sastavljena i od biskupa odobrena posebna molitva za dobru štampu, a Pijev je društvo, koje se najviše brine za katoličku štampu, zamolilo sve biskupe, neka se u mjesecu listopadu uz listopadsku pobožnost svaki put doda i molitva za dobru štampu. Svi su to biskupi odobrili. I tako će se sada obavljati ta pobožnost za katoličku štampu prvi put ove godine kroz cijeli listopad. I mi svi, koji znamo, da štampa odlučuje sudbinom naroda, treba da obavljamo tu listopadsku pobožnost za katoličku štampu, pa će biti obilje Božjega blagoslova na svaki naš rad za vjeru i dom onim oružjem, koje je danas najodlučnije, to jest dobrom štampom.

Gradske vijesti.

Lične vijesti. U subotu otputovao je presvij. biskup dr J. Mileta na otoke ispred Zadra, gdje će dijeliti sv. Krizmu. — U nedjelju je bio na prolasku kroz naš grad novi vice-rektor hrvatskog zavoda sv. Jeronima u Rimu veleč. Ivan Butković, bivši profesor na splitskom bogoslovlju. G. Butković poznat je kao visoko obrazovao čovjek i rodoljub te nije moglo biti sretnijeg izbora do onoga za upravitelja zavoda sv. Jeronima.

Anketa radi škrteta. U ponedjeljak 22. ov. mjes. održana je anketa, u kojoj su učestvovali općinski komesar, općinski i sreski liječnik i upravitelj mjesnih srednjih škola. U utorak je anketa nastavljena. Referirao je općinski liječnik dr Frano Dulibić o stanju same epidemije, te je razvio program za pobijanje škrteta. Konstatovano je, da je širenje epidemije prestalo te je izvještaj primljen sa zadovoljstvom na znanje. Zaključeno je, da se zamoli državu za pomoć, te da se zabrani djeci ispod 16 godina pohađanje kinematografa.

— Na anketi je bilo govora i o osamici (lazaretu) za oboljele od zaraznih bolesti. Općinski komesar Blažević se izjavio za to, da bi bila zgrada *Badžane* upotrebljena za osamicu. Ne znamo samo, kako je komesar aru Blaževiću ta pametna misao mogla doći na pamet. Zgrada *Badžane* se nalazi na najprometnijem mjestu grada, blizu najvećeg gradskog trga. U *Badžani* se nalazi vrt za djecu siromašnih roditelja; tu se nalazi i *Dačka mensa*, u kojoj se hrani velik broj đaka. Ne znamo dakle, kako je komesar Blažević mogao do takve misli doći. Ili da nije komesaru to palo na pamet, jer u *Badžani* imaju sijelo i dvije katoličke narodne organizacije?

Redenje. Tomi Moscatello iz Dola (na Hvaru) i Franu Tadiću, bogoslovima hvarske biskupije, presv. biskup dr Mileta 14. t. mj. podijelio je red subdjakonata u Stolnoj Bazilici sv. Jakova, 20 t. mj. red djakonata u crkvi sv. Luče, a 21. t. mj. red prez-bijerata isto u crkvi sv. Luče. Mladim levitima srdačno čestitamo! Bili na diku Crkvi, domu i rodu!

Svečani otvor Biskupskog Dačkog Sjemeništa. 23. ov. mj. u privremenoj zavodskoj crkvi sv. Luče uslijedio je svečani otvor druge godine u biskupskom dačkom sjemeništu. Presv. biskup dr J. Mileta očitao je sv. Misu i preko nje pitomcima održao vrlo lijep prigodni govor. Iza Mise slijedio je zav. Duha Svetoga i Blagoslov s Presvetim. — Sjemenište je ove godine prošireno. Dosad se u njemu nalazi 46 svećeničkih kandidata.

Imenovanja i premještenja nastavnika. Imenovani su suplentima na mjesnoj realnoj gimnaziji gg. Marko Marinčić i naši sugradani gg. Josip Čelar i Josip Batinica. Dosadašnji upravitelj niže gimnazije u Kninu g. Ante Gijvoje dolazi za profesora na mjesnoj realnoj i velikoj gimnaziji.

Jesenska matura. Kod mjesne realne gimnazije i velike gimnazije održat će se pismeni ispiti zrelosti 1., 2., 3. i 4. oktobra, dok će usmeni ispiti započeti 6. oktobra. Za taj ispit prijavilo se 9 novih kandidata, a šestorica imaju popravni ispit. Na učiteljskoj školi pismene će se radnje za ispit zrelosti održati 7., 8. i 9. oktobra, a usmeni ispit 10. oktobra. Prijavila su se 2 nova kandidata, a dvojica imaju položiti popravni ispit. Svim će tim ispitima predsjedati oblasni inspektor g. Vid Petričević.

Već 38 godina je **SARGOV**
KALODONT
ZUBNI KREM
nesumnjivo dobar!

Popravci sudbene zgrade. Građevinska sekcija u Šibeniku, održat će 1. oktobra licitaciju za izradu popravaka na sudbenoj zgradi, tamnicama i praoni okružnog suda u Šibeniku. Za sve te popravke predračunana je suma od 213.176 Din.

Svetojeronimski dan. Društvo sv. Jeronima u Zagrebu priređuje u utorak, 30. o. mj., na blagdan sv. Jeronima svetojeronimski dan sa agitacijom, da se upiše što više doživotnih članova, koji plaćaju jednom zauvijek 7 dinara, te da se stari članovi prijave za ovogodišnja izdanja: Danica za 1925; i još 4 knjige za 25 dinara (inače 50 din.). Društvo sv. Jeronima ima danas 65.000 članova, ali od tih samo polovina kupuje društvena izdanja. Prije su članovi primali knjige besplatno, kad je tiskanje knjiga bilo tako jeftino, da se moglo sa kamatama platiti sve knjige. Danas to više ne može biti, jer su se prilike sasama promijenile. Zato društvo daje sada svojim članovima knjige uz pola cijene, a i to je velika pogodnost. Zato naprijed za procvat društva sv. Jeronima!

„8000 hiljada svesnih Hrvata-težaka“. Zemljoradnički Borac br. 17. od 20. o. mj. donša, da je u povorci prigodom šibenskog kongresa Saveza Zemljoradnika bilo ništa manje nego osam hiljada ljudi. Da ne bi smo mislili, da je to štamparska pogreška, taj je broj otisnut dva puta, a ujedno je beogradsko *Selo* dobilo brozjavku iz Šibenika, u kojoj se ističe, da u Šibeniku „manifestuje preko 8000 hiljada svesnih Hrvata-težaka“. Za kakve Hrvate - zemljoradnike Šibenik ne zna. Čudna su ta gospoda, koja javljaju u Beograd, da su Hrvati, a u Šibeniku se stide svog narodnog imena. Da je u povorci bilo 8000 ljudi, to je pak jedna pošesterostručena debela laž.

Nesreća. U subotu ujutro u Doku mala Zorka Bujas Krstina, dijete od tri i pol godine, otišla je pred kuću. Dijete je nekako palo u more i ugušilo se.

Književnost i umjetnost.

Da li bih u svećenike? Rasprava na glasu svetosti umrlog W. Doylea. Cijena 4 din. s poštom.

Bl. Robert Bellarmín, kardinal i branitelj Crkve. Životopis od 125 str. Napisao A. Alfirević D. I. Cijena s poštom 5 din.

Sv. Alfonz Rodrigvez. Životopis. Preveo J. Celinščak D. I. Cijena s poštom 12 din. Str. 280.

Kalendar Srca Isusova 1925. Str. 160. Naslovna slika u 7 boja. Mnogo je tu pri povijesti, vjerske pouke, crkvene povijesti, pouke i zabave. Cijena 13 din. s poštom.

Sve se to naručuje kod Uprave Glasnika Srca Isusova, Zagreb 1/147 Palmotićeve ulica 31.

Burza.

Zadnji tečaj na zagrebačkoj burzi bio je za:

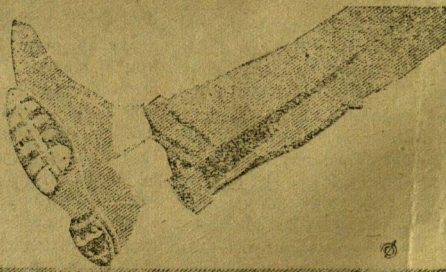
Dolar u čeku Din 71.70
Liru tal. u čeku Din 3.167
„ „ u papiru Din 3.13
Franak francuski Din 3.70
„ švajcarski Din 13.60
Česke krunice Din 2.17
Napoleone Din 280.

PAPIRNICI

GRGO RADIĆ - ŠIBENIK
(GLAVNA ULICA)

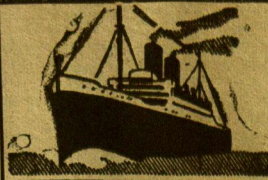
Trgovina na veliko i malo papirom, pišacim i risacim priborom. Skladište trgovačkih knjiga kao i knjiga za osnovne škole. Bogati izbor svih vrsti kancelarijskog pribora za škole, urede itd. Tvorničko skladište pišaceg papira uz najumjerenije cijene.

CIJENIK ŠALJEM NA ZAHTJEV

**Palma kaučuk
pete i poplati**

omogućuju elastičan, bezbučan hod, štade V-še noge i Vašu obuću, te su t a'niji nego koža.

Cosulich Line

Odlazak parobroda

„ATLANTA“

za JUŽNU AMERIKU i to BRAZILIJU i ARGENTINU uslijediti će iz domaće luke SPLIT dana

16. OKTOBRA 1924.

Izravna putnička veza između SPLITA - SANTOS te SPLITA i BUENOS - AIRESA.

Sve upute daje odmah i besplatno: **COSULICH LINE** glavno zastupstvo za Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca

J. G. Drašković

Telefon 24-98.

Zagreb

Cesta „B“ br. 3.

Agencija u ŠIBENIKU: **JOSIP JADRONJA.**

Filijale u BEOGRADU, Balkanska ulica 25 te zastupstva u LJUBLJANI, SUŠARU, SPLITU, METKOVIĆU, GRUŽU i VELIKOM BEČKEREKU.

U Australiju

otpremaju se putnici prvorazrednim parobrodima. Prevoz iz ŠIBENIKA do FREMANTLE-A za Lira sterlinga 36.—

Za sve upute obratite se na agenciju **JOSIP JADRONJA — ŠIBENIK.**

Zadružna gospodarska banka d.d.

Vlastita zgrade
Glavna ulica 108.

Podružnica Šibenik

Brz. naslov *Gospobanka*,
Telefon br. 16 - Noćni 67

Centrala Ljubljana.

Podružnice:

Celje, Đakovo, Maribor, Novi Sad,
Sarajevo, Sombor, Split.

Ispostava: Bled.

Dionička glavnica i pričuva

preko Din. 15.000.000.

Ulošci nad Din. 150.000.000.

Ovlašteni prodavaoc srećaka državne lutrije.

Prima uloške na knjižice, te ih ukamaćuje najpovoljnije.

Oprema sve bankovne i burzovne poslove povoljno, točno i brzo.